

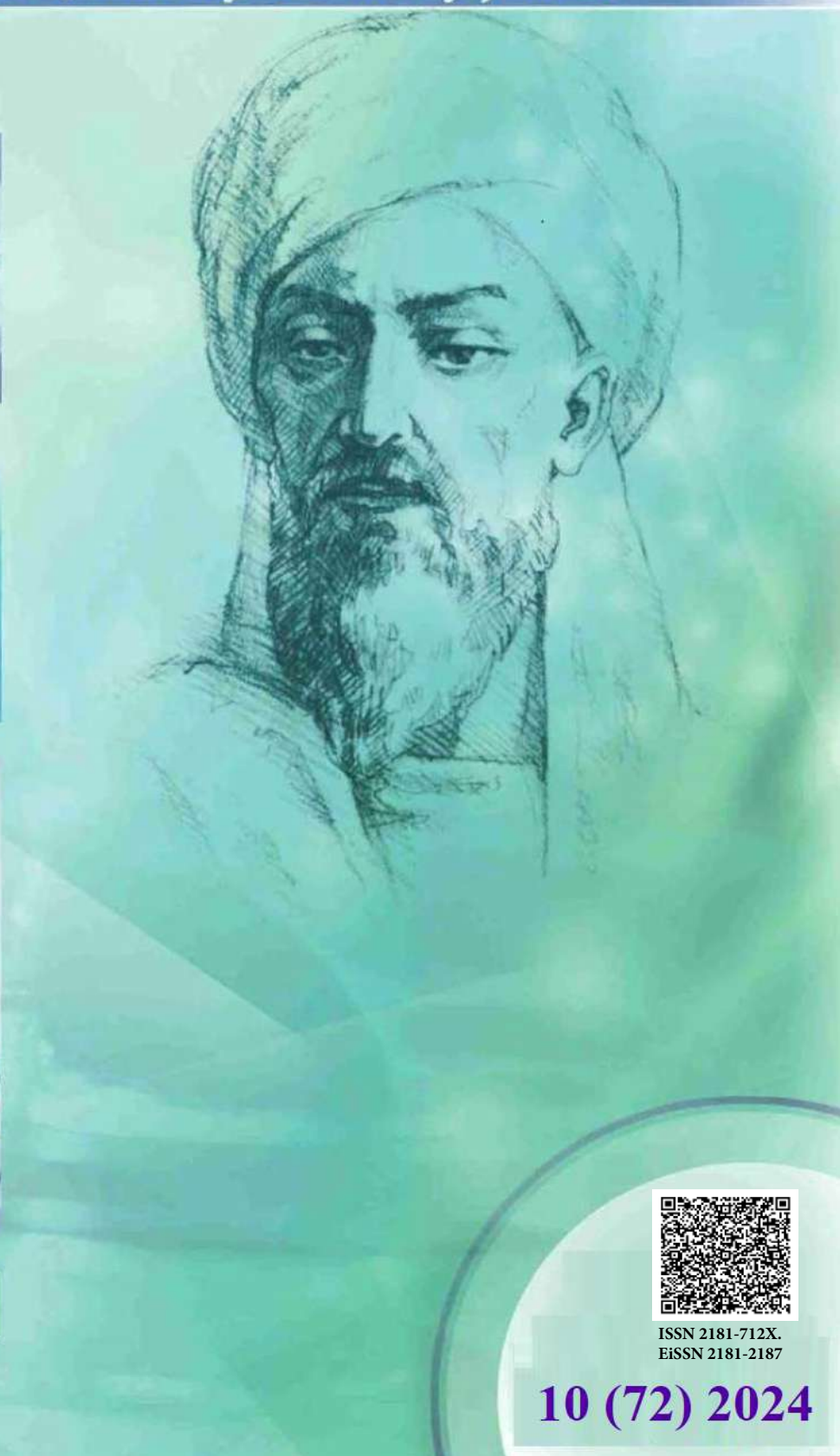
New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

10 (72) 2024

Сопредседатели редакционной коллегии:

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
А.С. ИЛЪЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВ
С.А. ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Д.А. ХАСАНОВА
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
С.Н. ГУСЕЙНОВА (Азербайджан)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ NEW DAY IN MEDICINE

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Тошкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

10 (72)

2024

октябрь

www.bsmi.uz

<https://newdaymedicine.com> E:

ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

UDK 617.764.1-008.811.4

BUXORO VILOYATIDA MENOPAUZA DAVRIDAGI AYOLLARDA “QURUQ KO’Z” SINDROMINING UCHRASHI

Bekmurodova Orzigul Kamolovna Email: BekmurodovaO@mail.ru
Odilova Guljamol Rustamovna <https://orcid.org/000-0001-8825-8134>
Odilov Mirshod Yusupovich Email: OdilovM@mail.ru

Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti (BGMI), Oftalmologiya kafedrası,
O‘zbekiston Respublikasi, Buxoro sh. st. A. Navoiy, 1, e-mail: info@bsmi.uz

✓ Rezyume

Epidemiologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshi bilan "quruq ko'z" sindromi (QKS) tarqalishining ko'payishi va ayollarda kasallikning tez-tez uchrab turishi. Ayollarda QKS rivojlanishiga androgenlar va boshqa tartibga soluvchi gormonlar darajasining pasayishi muhim ta'sir ko'rsatadi deb taxmin qilinadi. Tadqiqotning maqsadi: Buxoro viloyatidagi ayollarda yoshga qarab quruq ko'z sindromining paydo bo'lish chastotasini aniqlash. Materiallar va tekshirish usullari: tadqiqotda 100 ayol ishtirok etdi, har bir bemorda turli darajadagi estrogen yetishmovchiligi holatining klinik ko'rinishlari qayd etildi. Tadqiqotga jalb qilingan ayollar OSDI “ko'zning oldingi segmenti kasalliklari” so'rovnomasi yordamida tekshirildi Natijalar: birinchi kichik guruhda yengil darajadagi QKS – 67%, o'rtacha – 33%, og'ir daraja aniqlanmagan. Ikkinchi va uchinchi kichik guruhlarda asosan yengil darajadagi QKS – 75% va 33%, o'rtacha daraja – 20% va 50%, og'ir daraja – 5% va 17% qayd etilgan, bu tuxumdon dekompensatsiyasining namoyon bo'lishi bilan bog'liq. Xulosa. QKS menopauza davridagi ayollarda uchrash chastotasi, ayniqsa, 50 yoshdan oshgan ayollarda (60%) yuqori ekanligi aniqlandi. Boshqa tomondan, 65 yoshdan oshgan ayollarda (40%) quruq ko'z sindromining o'rtacha og'ir va og'ir darajalari kuzatilganligini alohida hisobga olish kerak.

Kalit so'zlar: “quruq ko'z” sindromi, ko'z yoshi plyonkasi, postmenopauzal.

СИНДРОМ СУХОГО ГЛАЗА У ЖЕНЩИН В ПЕРИОД МЕНОПАУЗЫ В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ

Бекмуродова Орзигул Камоловна Email: BekmurodovaO@mail.ru
Одилова Гулжамол Рустамовна <https://orcid.org/000-0001-8825-8134>
Одилов Миршод Юсупович Email: OdilovM@mail.ru

Бухарский государственный медицинский институт имени Абу Али ибн Сино (БГМИ), кафедра
офтальмологии, Республика Узбекистан, Бухара, ул. ул. А. Навои, 1, e-mail: info@bsmi.uz

✓ Резюме

Эпидемиологические исследования показали, что распространенность синдрома сухого глаза (ССГ) увеличивается с возрастом и чаще встречается у женщин. Считается, что снижение уровня андрогенов и других регуляторных гормонов оказывает значительное влияние на развитие ССГ у женщин. Цель исследования: Определение частоты возникновения синдрома сухого глаза в зависимости от возраста у женщин в Бухарской области. Материал и методы: В исследовании приняли участие сто женщин с клиническими признаками дефицита эстрогенов различной степени тяжести. Женщины, участвовавшие в исследовании, были обследованы с помощью анкеты OSDI “заболевания переднего сегмента глаза. Результаты: В первой подгруппе легкая ССГ наблюдалась в 67%, умеренная ССГ - в 33%, тяжелой ССГ не было; во второй и третьей подгруппах легкая ССГ наблюдалась в 75% и 33%, умеренная ССГ - в 20% и 50%, тяжелая ССГ - в 5% и 17%. Заключение. Было обнаружено, что частота встреч особенно высока среди женщин старше 50 лет (60%). С другой стороны, следует отдельно учитывать, что умеренно тяжелые и тяжелые уровни синдрома сухого глаза наблюдались среди женщин старше 65 лет (40%).

Ключевые слова: синдром «сухого глаза», слезная пленка, постменопауза.

DRY EYE SYNDROME IN MENOPAUSAL WOMEN IN THE BUKHARA REGION

Bekmurodova Orzigul Kamolovna Email: BekmurodovaO@mail.ru
Odilova Guljamol Rustamovna <https://orcid.org/000-0001-8825-8134>
Odilov Mirshod Yusupovich Email: OdilovM@mail.ru

Bukhara State Medical Institute named after Abu Ali ibn Sino (BGMI), Department of Ophthalmology, Republic of Uzbekistan, Bukhara, A. Navoi St., 1, e-mail: info@bsmi.uz

✓ Resume

Epidemiological studies show an increase in the prevalence of dry eye syndrome (dry eye syndrome) with age and a higher incidence of the disease in women. It is assumed that a decrease in the level of androgens and other regulatory hormones has an important effect on the development of DED in women. The study aimed to determine the frequency of dry eye syndrome depending on age in women in the Bukhara region. Material and methods: 100 women were included in the study, and each patient had clinical manifestations of estrogen deficiency of varying severity. Women involved in the study were examined using the OSDI "diseases of the anterior segment of the eye" questionnaire. Results: In the first subgroup, mild DED was noted – 67%, moderate – 33% and severe degree was not detected. In the second and third subgroups, mild DED was mainly observed – 75% and 33%, moderate – 20% and 50%, severe – 5% and 17%, which was due to manifestations of ovarian decompensation. Conclusion. It was found that the frequency of meetings is especially high among women over 50 (60%). On the other hand, it should be considered that moderately severe and severe levels of dry eye syndrome were observed among women over 65 years of age (40%).

Keywords: dry eye disease, postmenopausal, Schirmer test and a Norn test

Dolzarbligi

J SST demografik ma'lumotlariga ko'ra, XXI asrda qariyalar soni sezilarli darajada oshadi. Hozirgi vaqtda iqtisodiy rivojlangan mamlakatlarda keksa aholining ulushi taxminan 20 foizni tashkil etadi va 2050 yilga kelib ushbu ko'rsatkich ikki barobarga o'sishi kutilmoqda. Ayollar soni yiliga 25 millionga ko'payishi kutilmoqda, 2020 yilda 47 millionga, 2030 yilda 50 yoshdan oshgan 1,2 milliard ayolga yetadi [1]. O'zbekiston aholisining deyarli yarmini 20 yoshgacha bo'lgan yoshlar tashkil qiladi. 55 va undan yuqori yoshdagi kishilar jami aholining 8 foiziga teng. Jinsiy tarkibda ayollar ko'pchilikni tashkil etadi. Hozirgi kunda umumiy aholi orasida ayollar salmog'i qariyb 50.1 foizni tashkil etadi [9]. Zamonaviy jamiyatlarda umr ko'rish davomiyligining oshishi keksa aholining, shu jumladan postmenopauzal ayollarning sog'lig'i bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi, bu ayollar umumiy sonining 10 foizini tashkil qiladi. Boshqa tizimlardan farqli o'laroq, ayollarning reproduktiv tizimi 16-17 yoshda, ko'payish uchun tayyor bo'lganda optimal funktsional faoliyatga erishadi; 45 yoshga kelib reproduktiv funktsiya pasayadi va 55 yoshga kelib reproduktiv tizimning gormonal funktsiyasi pasayadi va menopauza boshlanadi, u quyidagi bosqichlarga bo'linadi: 1) menopauzaga o'tish (premenopauzal), 2) menopauza, 3) postmenopauzal bosqich postmenopozal. Menopauza birinchi klimakterik alomatlar paydo bo'lishidan (hayz davrining o'zgarishi, estrogen etishmovchiligi belgilari) oxirgi hayzdan keyin ikki yilgacha bo'lgan davr sifatida belgilanadi. Menopauzaga o'tish (premenopauza) tuxumdonlarning follikulyar apparati asta-sekin pasayishi va qon plazmasidagi gormonlar darajasining o'zgarishi bilan tavsiflanadi. Premenopauza gipotalamus-gipofiz-tuxumdon tizimidagi bir qator o'zgarishlar, ya'ni tuxumdonlarning follikulyar apparati va qondagi estradiol darajasining asta-sekin pasayishi va qondagi follikulani boshqaruvchi gormon darajasining asta-sekin oshishi bilan tavsiflanadi [3, 4]. O'rta Osiyo ayollarida menopauzaning o'rtacha yoshi 51 yoshni tashkil qiladi [6].

QKS oftalmologga murojaat qilgan 50 yoshdan oshgan bemorlarning 67% dan ortig'ida aniqlanadi [5]. Ko'z yoshi plyonkasi ko'zni himoya qiladigan va yorug'likni sindiradigan qatlam bo'lgani uchun, ko'z yoshi plyonkasining har qanday yomonlashishi kunduzgi va tungi ko'rish sifatiga ta'sir qiladi. QKS rivojlanishining asosiy xavf omillari yosh (50 yoshdan oshgan bemorlarning 15,3 foizida kamida uchta QKS belgilari mavjud) va gormonal muvozanat (qalqonsimon bez kasalliklari, menopauza). Ko'p sabablar orasida menopauza sindromi 48% ni tashkil qiladi va barcha QKS etiologiyalari orasida

birinchi o'rinda turadi [7]. Ko'z yoshi bezi va ko'zning shilliq qavatida gormonlar darajasining o'zgarishiga javob beradigan retseptorlar mavjud. Klinikadan oldingi tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ko'z yoshi bezida estrogen retseptorlarining yuqori konsentratsiyasi mavjud [8].

Tadqiqotning maqsadi: Buxoro viloyatidagi ayollarda yoshga qarab quruq ko'z sindromining paydo bo'lish chastotasini aniqlash.

Material va usullar

Tadqiqotda 100 ayol ishtirok etdi, har bir bemorda turli darajadagi estrogen yetishmovchiligi holatining klinik ko'rinishlari qayd etildi. Yoshiga qarab barcha bemorlar uchta kichik guruhga bo'lingan: birinchi 30 nafar ayol 40-60 yosh ($50,2 \pm 1,3$ yosh), ikkinchi 40ta ayol 60-70 yosh ($63 \pm 1,1$ yosh), uchinchi 30 nafar ayol 70 yoshdan katta ($73,5 \pm 1,2$ yosh). Quruq ko'z alomatlarini baholash "ko'z yuzasi kasalliklari indeksi" (OSDI) so'rovnoma yordamida amalga oshirildi (rasm.1). Barcha bemorlar Schirmer testi va norn testi oftalmik diagnostik testlar yordamida nazoratdan o'tkazildi. Tekshirilgan ayollar gormonlarni almashtirish terapiyasiz ginekolog nazorati ostida edi. Tadqiqotga qo'shilish mezonlari quyidagilardan iborat edi: QKS ning klinik ko'rinishlari bilan tuxumdon yetishmovchiligi. Statistik ishlov berish mavjud guruhlar uchun parametrik bo'lmagan tadqiqot usullari yordamida amalga oshirildi. Tadqiqotda Student test koeffitsientlaridan foydalanilgan, $p < 0,05$ ahamiyatlilik darajasi ishonchli deb qabul qilingan.

Natija va tahlillar

Bemorlar OSDI ballari bo'yicha uchta og'irlikka bo'lingan. Kasallikning yengil shakli bo'lgan guruhda osdi ballari past (0-20 ball), kasallikning o'rtacha shakli bo'lgan guruhda o'rtacha osdi ballari (21-45 ball) va og'ir kasallikka chalingan guruhda yuqori OSDI ballari (46-100 ball).

Natijalar menopauza bosqichi va bemorlarning yoshi (o'rtacha yoshi $60,7 \pm 2,5$ yosh) o'rtasida sezilarli bog'liqlikni aniqladi. Birinchi yosh guruhida (40-55 yoshli bemorlar) hayz davrlari va estrogen yetishmovchiligining hamda quruq ko'z sindromi yengil belgilari saqlanib qoldi. Ikkinchi kichik guruhda (55-60 yoshdagi bemorlar) tuxumdonlar funktsiyasining pasayishi va "quruq ko'z" sindromining o'rtacha klinik belgilari kuzatildi. Klinik alomatlar to'g'ridan - to'g'ri estrogen yetishmovchiligi belgilari bilan bog'liq edi: 40-55 yoshdagi 30 ayoldan 20 nafari (67 %) yengil quruq ko'z sindromi, qolgan 10 nafari (33%) o'rtacha quruq ko'z sindromi. Ushbu ayollar guruhida og'ir quruq ko'z sindromi kuzatilmadi. Xususan, 70 va undan katta yoshdagi ayollarda o'rtacha quruq ko'z sindromi va tuxumdon disfunktsiyasi tufayli shox parda kserozlari kuzatilgan (jadval. 1).

Tuxumdon disfunktsiyasining yengil alomatlari bo'lgan ayollar uchun korrelyatsiya koeffitsienti 0,60 ($p < 0,05$), o'rtacha uchun 0,68 va og'ir uchun 0,84 ($p < 0,05$) ni tashkil etdi.

Xulosa

Barcha ayollarda quruq ko'z sindromi estrogen yetishmovchiligi belgilarining og'irligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan sub'ektiv noqulaylik hissi sifatida tavsiflanadi. Bu, ayniqsa, 50 va undan katta yoshdagi ayollarda (60%) keng tarqalgan. Boshqa tomondan, o'rtacha va og'ir darajadagi quruq ko'z sindromi 65 va undan katta yoshdagi ayollarda uchraydi (40 %) va bu holat ayollarning hayot sifatini hamda mehnatga layoqatlilikni pasayishiga olib kelmoqda. Shu sababli ham menopauza davridagi ayollarda ginekologik tekshiruvlardan tashqari oftalmologik tekshiruvlar ham rejalashtirilishi kerak.

ADABIYOYLAR RO'YXATI:

1. Vorobyov R. V., Korotkova A. V. JSST va Rossiya Federatsiyasining Evropa mintaqasi mamlakatlarida sog'lom qarish muammosini tahliliy ko'rib chiqish //Aholi salomatligining ijtimoiy jihatlar. 2016;51(5):3-sahifa. MLA
2. Borisov D.A., Dautova Z.A., Gazizova I.R. Menopauza davrida "quruq ko'z" sindromi bo'lgan bemorlarda Stillavit® dan foydalanish samaradorligi //RMJ. Klinik oftalmologiya. 2016;16(3):121-126.
3. Dautova Z. A. va boshqalar. menopauza davrida ayollarda quruq ko'z sindromi //Boshqirdiston tibbiyot gazetasi. 2016;11/1(61):13-16.
4. Drozdova E.A., balan V.E. 45 yoshdan oshgan ayollarda "quruq ko'z" sindromining xususiyatlari va uni tuzatish //RMJ. Klinik oftalmologiya. 2021;21. – №. 2. 103-107 betlar.

5. Skripnik R. L., Tixonchuk N. A. perimenopauzal ayollarda quruq ko'z sindromining kompleks diagnostikasi // oftalmologiya. Sharqiy Evropa. – 2013. – №. 3. 64-70 betlar.
6. Frensianz E. M. va boshq. Reproktiv va menopauza yoshidagi Endometriyal saraton bilan og'rigan bemorlarda patologik va buzilmagan to'qimalarda gormonlar darajasini o'rganish // Fan va ta'limning zamonaviy muammolari. 2016;6:271-271.
7. Kulavskiy V.A., Gabdraxmanova A.F., Zaynullina N.B. Menopauza paytida ko'z patologiyasining tuzilishi //Rossiya oftalmologiya jurnali. 2011;4(3):88-91.
8. Petraevskiy A.V., Trishkin K.S., Levina O.V. Ofis ishi bilan shug'ullanadigan ayollarda" quruq ko'z" sindromi:" Hilabak" preparati bilan davolash natijalarining klinik va sitologik anlisi //Rossiya oftalmologiya jurnali. 2012;5(2):49-53.
9. Zarina M. O'zbekiston aholisining tarixiy geografiyasi (xx asrning 20-80-yillari) //Gospodarka i Innovacje. 2023;42:6-8.

Qabul qilingan sana 20.09.2024

Jadval 1 Tadqiqotda ishtirok etgan ayollar orasida QKS ning namoyon bo'lishi, (n=100)

Rasm 1

Ko'z yuzasi kasalliklari indeksi (OSDI) so'rovnomasi

So'nggi bir hafta ichida ko'zlaringizda quyidagi o'zgarishlarni sezdingiz					
	Doimiy	Tez-tez	Ba'zida	Kamdan-kam	Umuman kuzatimadi
Yorug'likka sezgirligi oshganligi	4	3	2	1	0
Ko'z Ichida qum borlik hissi	4	3	2	1	0
Ko'zda og'riqlar yoki yallig'lanish holatlari	4	3	2	1	0
Ko'z oldi xiralshuvi	4	3	2	1	0
Ko'rish o'tkirligi yomonlashuvi	4	3	2	1	0
Agar sizda ko'rish muammosi bo'lsa, bir hafta ichida siz quyidagilardan birini bajara olmaysiz					
	Doimiy	Tez-tez	Ba'zida	Kamdan-kam	Umuman kuzatimadi
Kitob o'qish	4	3	2	1	0
Tunda avtomobil haydash,	4	3	2	1	0
Kompyuter bilan ishlash	4	3	2	1	0
Televizor ko'rish	4	3	2	1	0
O'tgan hafta davomida ko'zlaringiz quyidagi holatlardan birida noqulaylikni boshdan kechirganmi					
	Doimiy	Tez-tez	Ba'zida	Kamdan-kam	Umuman kuzatimadi
Shamolli ob havoda	4	3	2	1	0
Quruq atmosfera havosida	4	3	2	1	0
Konditsionerli muhitda ishlash	4	3	2	1	0

Guruhlar	Yosh	Quruq ko'z sindromi darajalari					
		Yengil daraja,	%	O'rta daraja	%	Og'ir Daraja shox parda kserozi bilan	%
Birinchi	40-55	20 / 40	67	10/20	33	0	0
Ikkinchi	55-70	30/ 60	75	8/16	20	2/4	5
Uchinchi	70 katta	10/ 20	33	15/30	50	5/10	17